

Макаренко Наталія Олексіївна

*к. е. н., доцент кафедри статистики,
АГД та маркетингу*

*Сумський національний аграрний
університет*

АГРОЛОГІСТИКА – НОВИЙ ПІДХІД В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

У сучасних умовах високого рівня конкуренції між учасниками агропродовольчого ринку ефективна логістична організація ведення аграрного бізнесу набуває надзвичайно високої актуальності. Без раціонально організованої логістичної системи жодне підприємство не зможе тривалий час утримувати досягнуті позиції в конкурентній боротьбі, а тим більше досягати лідерства. Сьогодні в галузі управління аграрним бізнесом здійснюються спроби розширення сфери застосування логістичних методів. Теоретико-методологічні і прикладні напрацювання логістичного менеджменту активно впроваджуються в операційну та стратегічну діяльність багатьох сільськогосподарських підприємств. У практичній діяльності підприємницьких організацій зворотна віддача виявляється у конкретному економічному ефекті від скорочення витрат і часу на трансформацію ресурсів у логістичних системах. Численні дослідження особливостей логістичного менеджменту орієнтовані на інтеграцію всіх функціональних сфер, що пов'язані з проходженням матеріального потоку від виробника до споживача в єдиний комплекс.

Як стверджують І.Г. Смирнов, Т.В. Косарева та М.О. Мацера, «Агрологістика – це новий прикладний напрям логістики, пов'язаний із застосуванням її положень і методів у сфері аграрного виробництва. В Україні агрологістика перебуває на початковому етапі розвитку. Разом з тим у розвинених країнах світу – США, Канаді, Західній Європі, Австралії та ін. – давно оцінили високу ефективність використання логістичних підходів в агробізнесі. Сьогодні в багатьох країнах Європейського Союзу урядові

структури беруть на себе ініціативну роль під час впровадження логістичних підходів у діяльність аграрних підприємств». При цьому науковці доходять висновку, що, зокрема, європейський досвід агрологістики доводить високу ефективність, екологічність і різноаспектність використання логістики в сфері аграрного виробництва. Крім того, досягнутий високий рівень розвитку агробізнесу не усуває урядові, підприємницькі і науково-дослідні структури країн від пошуку нових логістичних шляхів підвищення ефективності та екологічності аграрного виробництва. Значення агрологістики розуміється та підтримується на найвищому рівні керування країною [2].

Однак аграрна логістика, крім спільних характеристик з іншими видами підприємницької логістики, безумовно має окремі галузеві особливості, що зумовлені специфічними умовами функціонування аграрного сектору економіки. Агропромисловий комплекс (АПК) – це сукупність виробничо взаємопов'язаних підприємств з вирощування, зберігання, заготівлі, транспортування, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції, а також обслуговуючих та допоміжних підприємств й організацій. Агропромисловий комплекс розвивається на основі агропромислової інтеграції і відіграє надзвичайно важливу роль у більшості країн світу [3, с. 181-182].

В організаційну структуру аграрних підприємств обов'язковим є включення у сферу діяльності логістики таких важливих галузей, як постачання, збут, транспортування, складське господарство, управління запасами, планування виробництва тощо.

Так, О.М. Вольнова звертає увагу на три важливі особливості аграрної логістики. По-перше, матеріальний потік може мати біологічну природу і характеризується значним споживанням уже виробленої продукції всередині виробничого циклу. Це стосується, насамперед, галузей тваринництва: скотарства, свинарства та птахівництва, де відбувається переведення тварин з однієї статевовікової групи в іншу. По-друге, особливістю аграрного виробництва є використання живих організмів, що зараховуються до складу основних фондів аграрного підприємства і обліковуються у фінансовій

звітності. Це своєрідно поділяє матеріальний потік на дві і більше частин, які відрізняються одна від одної як за біологічними особливостями, так і характером надходження до кінцевого споживача, причому частково або повною мірою ці матеріальні потоки можуть бути спожиті в процесі виробництва. Тобто може спостерігатися певне розширення за асортиментом матеріального потоку при проходженні по логістичному ланцюгу. По-третє, сезонність виробництва аграрної продукції зумовлює необхідність у створенні додаткових логістичних запасів сировини і матеріалів, а також готової продукції. При цьому рослинництво є сировиною для кормової промисловості, що забезпечує кормами тварин, а тваринництво – постачальник органічних добрив для галузі рослинництва [1, с. 162-163].

Спеціалізована і інтегрована підприємницькі логістики аграрної сфери економіки, на відміну від загальної, безпосередньо сконцентровані на частинах матеріального потоку. При цьому інтегрована агрологістика, незважаючи на окремі спільні фундаментальні засади, пов'язана саме з логістичним ланцюгом, тоді як концепція SCM орієнтована на весь ланцюг постачання (матеріальний потік) в агробізнесі. Особливістю аграрної сфери економіки є наявність виробництва як сільськогосподарської сировини (молоко незбиране, зерно тощо), так і готової продукції (свіжі овочі, мед тощо). Чітко вираженою і дуже вагомою у внутрішній логістиці аграрного підприємства є заготівельна логістика. При цьому заготівля здійснюється із двох джерел: постачання матеріальних ресурсів промислового походження (засоби захисту рослин, паливо, мінеральні добрива та ін.) та надходжень зі сфери власного виробництва ресурсів сільськогосподарського походження (насіння, корми, гній та ін.).

На думку Л.В. Фролової, однією з основних функціональних сфер, придатних для застосування інструментарію логістики, є основна діяльність сільськогосподарських підприємств, щодо якої можна застосовувати інструментарій виробничої (внутрішньовиробничої) логістики для вирішення питань оптимізації розмірів сільськогосподарських підприємств, визначення

потреби підприємства в основних засобах виробництва, організації їх продуктивного використання, забезпечення технічного обслуговування та ремонту машин, будівель, обладнання тощо [4, с. 147].

В сільськогосподарських підприємствах значиме місце має займати не лише внутрішня транспортна, а й складська, техніко-технологічна, агрохімічна та інші види сервісної логістики, або логістики обслуговування. Отже, є доцільність використання логістики, як науки та практики, в галузях АПК і в першу чергу необхідність використання логістичного інструментарію в процесі матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва і збуту продукції.

Таким чином, збутова діяльність сільськогосподарських підприємств вимагає застосування інструментарію й ідей логістики, під час визначення стратегії збуту, вибору структури логістичного ланцюга, прийняття рішень щодо форм товаропросування аграрної продукції, вибору тактики відвантажування тощо. Саме орієнтація на загальні логістичні витрати всіх учасників системи товаропросування аграрної продукції надає змогу для визначення оптимальної технології товаропросування продукції рослинництва і тваринництва, доцільності створення гуртових продовольчих ринків із торгівлі продукцією аграрного сектору, залучення комерційних і логістичних процесів до збуту сільськогосподарської продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Список використаних джерел

1. Вольнова О.М. Логістичний підхід до формування аграрного виробництва / О.М. Вольнова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2, т. 1. – С. 161–164.
2. Європейський досвід аграрної логістики (на прикладі Нідерландів) [Електронний ресурс] / І.Г. Смирнов, Т.В. Косарева, М.О. Мацера. – Режим доступу: <http://vlp.com.ua/files/96.pdf>
3. Тарангул Л.Л. Розміщення продуктивних сил: навч. посібник / Л.Л. Тарангул, І.О. Горленко, Г.І. Євтушенко. – К., 2000 – 264 с.
4. Фролова Л.В. Логістичне управління підприємством: теоретико-методологічні аспекти: монографія / Л.В. Фролова. – Донецьк: ДонДУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2004. – 161 с.